

RICHTLIJNEN MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

ten behoeve van de

**GLASTUINBOUWLOCATIE EERSTE BATHPOLDER
IN REIMERSWAAL**

Hoofdpunten van het mer	blz. 3
1. Inleiding	4
2. Probleemstelling, doel en besluitvorming	5
2.1. Probleemstelling	5
2.2. Besluitvorming	5
3. Voorgenomen activiteit en alternatieven	6
3.1. Algemeen	6
3.2. Alternatieven	6
3.2.1. Nulalternatief	6
3.2.2. Meest milieuvriendelijk alternatief	7
4. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling	8
5. Gevolgen voor het milieu	9
6. Vergelijking van alternatieven	11
7. Leemten in informatie	11
8. Evaluatieprogramma	12
9. Vorm en presentatie	12
10. Samenvatting van het MER	12

Bijlagen:

1. Projectgegevens.
2. Openbare bekendmaking d.d. 27 mei 1998.
3. Samenvatting en beantwoording adviezen en inspraakreacties.

Hoofdpunten van het MER

Het voornemen in deze milieueffectrapportage betreft het ontwikkelen van een glastuinbouwlocatie met een bruto-oppervlakte van circa 130 hectare. Het op te stellen milieueffectrapport (MER) dient primair milieu-informatie te leveren die noodzakelijk is om tot een afgewogen besluit te komen. Het MER dient tevens een overzicht te bevatten van de meest actuele stand van zaken van projecten, beleid en besluiten die randvoorwaarden stellen aan het voornemen.

In het MER dient in het bijzonder aandacht te worden besteed aan.

Energie

In het MER moet nagegaan worden in hoeverre het gebruik van duurzame energiebronnen (zoals zonne- en windenergie) en restwarmte reëel is. Expliciet dient aandacht besteed te worden aan een zo laag mogelijke CO₂-uitstoot.

Landschap

Bij de inrichting van het glastuinbouwterrein dient mede gebruik te worden gemaakt van de huidige landschappelijke kwaliteiten. Door gebruik te maken van de aanwezige dijken kan – mogelijke – zichthinder voorkomen worden. Hierbij is ook de kashoogte van belang.

Oosterschelde

De aanwezigheid van dit natuurgebied vraagt om bijzondere aandacht en om een zorgvuldige *aanpak bij de inrichting en het gebruik van het glastuinbouwgebied.*

Vooraf door verstoring van de foeragerende en rustende vogels en betreding van de schorren op de buitendijkse gronden kan milieuschade optreden. Bij de inrichting van het terrein moet nagegaan worden of hier in preventieve zin rekening mee kan worden gehouden.

Op basis van bestaande gegevens dient nagegaan te worden in hoeverre kasverlichting verstorend werkt op de in het Oosterscheldegebied aanwezige fauna en in het bijzonder op de hier verblijvende vogels en hoe eventuele negatieve effecten kunnen worden voorkomen.

Water

In het MER dient te worden aangegeven welke waterinfrastructuur de voorkeur geniet. Daarnaast dient aandacht besteed te worden aan de mogelijkheden voor een gesloten waterkringloop.

1. Inleiding

N.V. Landbouwmaatschappij "De Bathpolders" heeft het voornemen een glastuinbouwcomplex te ontwikkelen in de Eerste Bathpolder in de gemeente Reimerswaal. Aangezien dit nieuwe glastuinbouwgebied een oppervlakte heeft van ruim 100 hectare (bruto-oppervlakte van 130 hectare), moet op grond van het Besluit m.e.r. 1994, bijlage onderdeel C, activiteit 20.2, een m.e.r.-procedure doorlopen worden. Van belang is daarbij te weten dat reeds begonnen is met de realisering van de glastuinbouwlocatie, omdat pas in een laat stadium bekend werd dat de procedure voor milieueffectrapportage (m.e.r.) moest worden gevolgd. De m.e.r.-procedure is gestart met de openbare bekendmaking op 27 mei 1998 in Reimerswaal Informatie (bijlage 2). Het MER zal milieu-informatie moeten bieden die noodzakelijk is voor een afgewogen besluitvorming over de vaststelling van het bestemmingsplan voor de glastuinbouwlocatie. Het doel van deze richtlijnen is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. In deze m.e.r.-procedure treedt N.V. Landbouwmaatschappij "de Bathpolders" op als initiatiefnemer. De gemeenteraad van Reimerswaal treedt op als bevoegd gezag.

Leeswijzer

In de navolgende hoofdstukken worden de richtlijnen gegeven voor de inhoud van het op te stellen MER. Het meest van belang zijn de hoofdstukken 2 tot en met 5. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- probleemstelling, doel en besluitvorming (hoofdstuk 2);
- voorgenomen activiteit en alternatieven (hoofdstuk 3);
- bestaande milieutoestand en autonome ontwikkelingen (hoofdstuk 4);
- gevolgen voor het milieu (hoofdstuk 5).

2. Probleemstelling, doel en besluitvorming

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1. Probleemstelling en doel

In de startnotitie is reeds beknopt ingegaan op het beleidskader waarmee het voornemen is gemotiveerd. In het MER dient te worden beschreven welke aanleiding en ontwikkelingen tot het initiatief hebben geleid.

In het bijzonder dient aandacht besteed te worden aan:

- het nut en de noodzaak van de glastuinbouwontwikkeling;
- de locatiekeuze, en de (milieu)argumenten die daarbij een rol hebben gespeeld; tevens moet aandacht besteed worden aan het locatiekeuzep proces, inclusief de eventuele juridische procedures;
- de toekomstige ontwikkelingen (zowel gemeentelijk, provinciaal als landelijk beleid); aangegeven moet worden hoe groot de kans is dat in de (nabije) toekomst het glastuinbouwareaal in de directe omgeving van de locatie zal worden uitgebreid;
- de areaalbehoefte, ten opzichte van andere locaties in Zeeland en Noord-Brabant, maar ook afgezet tegen de landelijke behoefte en ontwikkelingen;
- indicaties van de te verwachten kavelomvang en het type bedrijven dat zich hier zal vestigen (grondteelt, substraatteelt).

In de startnotitie is het doel als volgt geformuleerd: het realiseren van een glastuinbouwcomplex met een oppervlakte van netto circa 100 hectare met bijbehorende voorzieningen in de Eerste Bathpolder in de gemeente Reimerswaal.

In het MER moeten ook de doelstellingen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering worden aangegeven. Deze doelstellingen moeten zodanig worden beschreven, dat ze kunnen dienen als afbakening voor de te beschrijven alternatieven. Aandachtspunten hierbij zijn vooral: energie, landschappelijke inpassing, het Oosterscheldegebied en water.

2.2. Besluitvorming

Overheidsbesluiten die randvoorwaarden stellen aan de besluitvorming over de voorgenomen activiteit, moeten kort worden behandeld. Tevens moet aangegeven worden welke beoordelingscriteria, grenswaarden en streefwaarden aan het vigerende milieubeleid kunnen worden ontleend. Aandacht dient besteed te worden aan de speciale status van het Oosterscheldegebied in het beleid. In het bijzonder dient aandacht geschonken te worden aan de gevolgen van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn, de Natuurbeschermingswet en de toekomstige aanwijzing tot Nationaal Park voor het Oosterscheldegebied. Aangegeven dient te worden wat de inhoud is van de externe werking die uitgaat van de bijzondere status van het Oosterscheldegebied.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld ten behoeve van het besluit inzake het bestemmingsplan. Tevens moet globaal worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdspad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Verder moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voorzover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

3.1. Algemeen

De alternatieven moeten worden beschreven voorzover deze gevolgen hebben voor het milieu. Aangegeven moet worden welke activiteiten plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Bij de alternatieven moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. Daarbij dient ook aandacht besteed te worden aan hinder voor de huidige bewoners in en nabij dit gebied.

Omdat de activiteit effecten kan hebben in het Oosterscheldegebied, dat in het Structuurschema Groene Ruimte (SRG) is aangewezen als gevoelige gebied, kan het compensatiebeginsel van toepassing zijn. In het MER moet daarom worden beschreven of de beschouwde alternatieven, ook na het treffen van mitigerende maatregelen, wezenlijke waarden in deze gebieden aantasten.

Als er wezenlijke waarden worden aangetast, moet volgens de Uitwerking compensatiebeginsel SGR worden aangegeven:

- of er een zwaarwegend maatschappelijk belang is voor het realiseren van de activiteit in of nabij de gevoelige gebieden;
- of er alternatieve locaties mogelijk zijn waarbij geen wezenlijke waarden worden aangetast; indien dat het geval is zullen deze locatiealternatieven moeten worden uitgewerkt op hetzelfde detailniveau als de overige alternatieven;
- welke fysieke compenserende maatregelen bij de alternatieven genomen kunnen worden, indien ook na het treffen van mitigerende maatregelen wezenlijke waarden worden aangetast.

Een vergelijkbare toetsing zal moeten plaatsvinden met betrekking tot de Vogel- en Habitatrichtlijn.

3.2. Alternatieven

Conform de Startnotitie moeten in het MER twee alternatieven worden uitgewerkt, een *basisalternatief en een meest milieuvriendelijke alternatief (MMA)*. Deze inperking tot twee alternatieven is het gevolg van een aantal reeds vastliggende uitgangspunten en moet in het MER worden gemotiveerd. Voor de onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en op hetzelfde detailniveau worden beschreven.

3.2.1. Nulalternatief

Er is geen sprake van een reëel nulalternatief, omdat er reeds begonnen is met de inrichting van het terrein. Dit vormt echter een complicatie bij de beschrijving van de bestaande situatie, die normaal gesproken het referentiekader oplevert voor de beoordeling van de milieueffecten van een initiatief. *De tot nu toe uitgevoerde werkzaamheden hebben reeds een aantal milieueffecten tot gevolg gehad. Deze ontwikkeling vormt in dit geval een onlosmakelijk onderdeel van het initiatief.*

Omdat echter het gehele glastuinbouwproject m.e.r.-plichtig is, dient volgens een twee stappenbenadering te worden gewerkt. In de eerste stap dient een beschrijving te worden gegeven van de milieutoestand kort voor de aanvang van de kassenbouw- en wegwerkzaamheden (de toestand van ongeveer 2 jaren geleden, de **"uitgangssituatie"**). In de tweede stap wordt een beschrijving gegeven van de huidige toestand, waarin een deel van het initiatief is gerealiseerd (**"nulsituatie"**). Dit vormt tevens de basis voor de beschrijving van de autonome ontwikkeling.

Daar waar relevante verschillen optreden, moeten de milieugevolgen van de alternatieven worden vergeleken met beide referentiesituaties.

3.2.2. Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- realistisch zijn, dat wil zeggen het moet voldoen aan de doelstellingen van de initiatiefnemer (N.V. Landbouwmaatschappij De Bathpolders), alsmede binnen zijn competentie liggen;
- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu.

In het MMA dient met name aan de volgende aspecten aandacht worden besteed:

- duurzaam energiegebruik (mogelijkheden zonne- en windenergie, gebruik restwarmte) en/of mogelijkheden voor collectief energiegebruik;
- landschappelijke inpassing met behoud van cultuurhistorische elementen;
- het tegengaan van verstoring in het Oosterscheldegebied;
- een gesloten waterkringloop;
- verkeer en vervoer (toegankelijkheid);
- afvalstromen.

De volgende opmerkingen en suggesties zouden bij de uitwerking van het MMA betrokken kunnen worden:

Landschap

Er dient optimaal gebruik te worden gemaakt van de aanwezige fysieke elementen in het landschap. Cultuurhistorische kenmerken dienen zoveel mogelijk te worden behouden. Hierbij kan het gaan om ontsluitings- en verkavelingspatronen, het archeologische monument De Rattekaai en de aanwezigheid van eventuele kleine landschapselementen zoals hagen en struikpartijen.

Leefomgeving

Bedrijfswoningen kunnen mogelijk geclusterd ingepland worden. Daardoor kan wellicht een beter leefklimaat ontstaan. Ook zijn dan bepaalde voorzieningen misschien eerder mogelijk, zoals een speelplaats of een sportveld(je).

Tevens dient aandacht besteed te worden aan de afstanden uit het Besluit tuinbouwbedrijven met bedekte teelt Wet milieubeheer (AMvB Bedekte Teelten) tussen de glastuinbouwbedrijven en de woningen van derden.

Waterberging

Kan een collectieve gietwatervoorziening worden gerealiseerd? Een eventueel collectief bassin kan centraal worden aangelegd in plaats van een kleiner bassin op iedere kavel, hetgeen tevens een rol kan spelen bij de landschappelijke inrichting van deze locatie.

Gesloten waterkringloop

De nadruk moet komen te liggen op het sluiten van stofkringlopen op bedrijfsniveau. Als uitgangspunt kan gekozen worden voor een gesloten waterkringloop op gebiedsniveau. Hierbij dient aangegeven te worden op welke wijze het effluent van dit gebied zal worden verwerkt en vervolgens geloosd.

Afval

Beschreven dient te worden op welke wijze (plantaardig) bedrijfsafval (tijdelijk) wordt opgeslagen en bewerkt. Hinder dient hierbij maximaal te worden gereduceerd.

4. Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voorzover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Er dient een voldoende brede beschrijving plaats te vinden op de onderdelen van de hoofdpunten (energie, landschap, Oosterschelde en water). Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan worden gedacht aan de reeds gevestigde glastuinbouwbedrijven, de aangelegde natte en droge infrastructuur alsmede de leidingenstraat die door de polder loopt. Hier ligt dan ook een duidelijk verschil met het in het vorige hoofdstuk gevraagde nulalternatief.

Het studiegebied moet worden beschreven en waar nodig op kaart worden aangegeven en omvat de locatie Eerste Bathpolder en de omgeving daarvan, voorzover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water etc.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Aangezien het aangrenzende Oosterscheldegebied tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) behoort en tevens een status heeft met betrekking tot de EEG Vogel- en Habitatrichtlijn dient speciale aandacht te worden gegeven aan de bestaande natuurwaarden buitendijks en de samenhang tussen de Oosterschelde en het plangebied. Tevens moet daarbij het relatieve belang (zeldzame soorten, karakteristieke en/of zeldzaam geworden habitats, alsmede de 1%-norm zoals vastgelegd in de Ramsar Conventie), bezien vanuit nationale en internationale context, worden aangegeven. Ook de recent tot ontwikkeling gekomen natuurwaarden op de aangrenzende aanzet van de Oesterdam dienen in ogenschouw te worden genomen. Het studiegebied, met een overzicht van de hierin gelegen gevoelige gebieden en objecten, moet op kaart worden weergegeven.

5. Gevolgen voor het milieu

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- per milieugevolg moet – voorzover mogelijk – worden beschreven of het omkeerbaar is;
- naast negatieve effecten moet ook aandacht aan positieve effecten worden besteed, zoals aan het gebruik van restwarmte en/of CO₂ van BASF;
- voorzover mogelijk dient te worden ingegaan op eventuele cumulatie van effecten; dit kan onder meer het geval zijn bij de Oosterschelde, waar de combinatie van assimilatieverlichting, aanwezigheid van mensen en voertuigen, geluid en dergelijke tot mogelijk sterkere effecten kan leiden dan elk van de factoren afzonderlijk;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een "worst case scenario" worden gebruikt; dit is onder meer het geval bij de inrichting en het feitelijke gebruik van het terrein; daarbij dient te worden uitgegaan van de maximale "emissie van milieubelasting" zoals licht, geluid, vervuild water en dergelijke en van een scenario waarbij levering van elders van restwarmte en CO₂ niet haalbaar blijkt te zijn;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld; minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- er dient vooral aandacht te worden besteed aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase te worden betrokken.

Met name wordt aandacht gevraagd voor een kwantitatieve beschrijving van onder meer de aspecten water en energie. Ook de effecten op de natuur in het Oosterscheldegebied dienen zoveel mogelijk gekwantificeerd te worden. Voor de beschrijving van de effecten op landschap kan worden volstaan met een kwalitatieve en meer globale beschrijving.

Levende natuur

In het MER moet beschreven worden welke natuurwaarden en functies in het plangebied zelf verloren gaan of reeds verloren zijn gegaan. Daarbij moet ook aandacht worden besteed aan mogelijke functies van de beplanting in het gebied, bijvoorbeeld als broed- en overwinteringsbiotoop en als corridor voor vogels en zoogdieren (bijvoorbeeld knaagdieren en vleermuizen). In hoeverre worden door dit verlies ook de natuurwaarden in met name het aangrenzende Oosterscheldegebied beïnvloed?

Daarnaast dient aangegeven te worden wat de indirecte gevolgen voor het Oosterscheldegebied zijn, als gevolg van:

- een intensievere menselijke aanwezigheid (verstoring, betreding) op met name ornithologische en botanische waarden; heeft dit invloed op zeldzame soorten (Rode Lijstsoorten) of op voor het gebied karakteristieke soorten en habitats;
- de kwaliteit van bodem en water ter plaatse van met name het Rattekaaischor onder invloed van eventuele veranderingen in de kwaliteit van het door een gemaal uitgeslagen polderwater;
- verstoring als gevolg van geluidshinder en lichtuitstraling.

Speciaal bij effecten op natuur kan sprake zijn van veranderingen, die zich pas op lange termijn manifesteren.

Landschap en cultuurhistorie

Beschreven moet worden wat de veranderingen met betrekking tot het landschap zullen zijn. Wat betekent de glastuinbouwontwikkeling voor het in elkaar overlopende beeld van Oosterschelde, schorregebied, dijken en achterliggende vlakke polders. Er dient in het MER een concreet beeld gegeven te worden van het nieuwe landschap.

Energie

Beschreven dient te worden hoe het energieverbruik in het gebied zal veranderen en welke (schadelijke) stoffen (CO₂ en NO_x) daarbij vrijkomen. Er dient aandacht besteed te worden aan de vraag in hoeverre door de keuze van energievormen hierin gestuurd kan worden. Expliciet dient aandacht besteed te worden aan de (zo laag mogelijke) CO₂-uitstoot.

Bodem en waterhuishouding

In het MER dient het toekomstige watersysteem in beeld gebracht te worden.

In het MER dient aandacht besteed te worden aan de te verwachten veranderingen voor de geomorfologie en de bodem, waarbij vooral gelet moet worden op de effecten van de aanleg van eventuele regenwaterbassins (bijvoorbeeld de vermindering van infiltratie van neerslag en de daarmee samenhangende mogelijke verandering van de grondwaterstand en de kwel). Er dient aandacht besteed te worden aan het verschil in milieugevolgen tussen kleine waterbassins bij ieder bedrijf of één of enkele grotere bassins voor het gehele gebied.

Ook de invloed van eventuele overstorten van regenwaterbassins op het oppervlaktewater moet in het MER aan bod te komen. Daarnaast dient aangegeven te worden wat de gevolgen voor het in het gebied aanwezige water (waterkwaliteit en -kwantiteit) zijn. In het bijzonder moet hierbij aandacht besteed worden aan het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, groeistimulantia en (kunst)meststoffen en de gevolgen die deze stoffen kunnen hebben voor de kwaliteit van het in het gebied aanwezige grond- en oppervlaktewater. In het MER worden de mogelijkheden van recirculatie van water onderzocht. Voor grondgebonden teelt zal rekening worden gehouden met zoute kwel waardoor het drainagewater niet of minder geschikt is als gietwater.

Verkeer en vervoer

Aangegeven moet worden op welke wijze de verkeerssituatie zich zal wijzigen (woon-werkverkeer, goedertransport en toeristisch sluisverkeer bijvoorbeeld) en welke milieugevolgen dit heeft.

Leefmilieu

In het MER dient aandacht besteed te worden aan de te verwachten veranderingen met betrekking tot het leefmilieu van de huidige bewoners in en nabij het glastuinbouwgebied. Dit geldt zowel voor de gevolgen tijdens de realisatiefase (inrichting/aanleg), alsmede de gebruiksfase (gebruik en beheer).

6. Vergelijking van alternatieven

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en het MMA moeten onderling én met de referentiesituaties (voorzover relevant "uitgangssituatie" en "nulsituatie" inclusief autonome ontwikkeling) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de relevante grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Aanbevolen wordt een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven. Bij de vergelijking van de alternatieven dient ook indicatief te worden aangegeven in hoeverre de milieugevolgen zouden wijzigen, indien later ook in de aangrenzende Tweede Bathpolder glastuinbouwontwikkeling zou plaatsvinden (een van de aanvullende locaties die naar verwachting in de milieueffectrapportage van de provincie Zeeland aan de orde zal komen). In hoeverre verandert het afwegingskader, bijvoorbeeld met betrekking tot het gebruik van restwarmte en CO₂ van elders.

7. Leemten in informatie

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. Evaluatieprogramma

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij de vaststelling van het bestemmingsplan aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. In het MER dient reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek opgenomen te worden, vanwege de sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

In het bijzonder dient aangegeven te worden welke gegevens en op welke manier gegevens verzameld zullen worden met betrekking tot het kwantificeren van de invloed van een moderne glastuinbouwlocatie op het ecologisch functioneren van het Oosterscheldebekken, met name op de daar aanwezige stand-, broed- en trekvogels.

9. Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten.

Belangrijk is hierbij:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda bij te voegen.

10. Samenvatting van het MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieueffectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en verdient daarom bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en het MMA;
- de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.

Initiatiefnemer: N.V. Landbouwmaatschappij "De Bathpolders"

Bevoegd gezag: Gemeenteraad Reimerswaal

Besluit: Vaststellen bestemmingsplan glastuinbouw Eerste Bathpolder

Categorie Besluit m.e.r.: C20.2

Activiteit: Ontwikkeling van een glastuinbouwlocatie met een bruto-oppervlakte van circa 130 ha.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 27 mei 1998

richtlijnenadvies Commissie voor de m.e.r.: 28 juli 1998

STARTNOTITIE MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

glastuinbouwlocatie Eerste Bathpolder

N.V. Landbouwmaatschappij "De Bathpolders" heeft het voornemen een glastuinbouw-complex te ontwikkelen in de Eerste Bathpolder. De gemeente Reimerswaal wil hieraan meewerken. In het kader van de inspraakprocedure ligt met ingang van 28 mei 1998 gedurende 4 weken de Startnotitie milieu-effectrapportage glastuinbouwlocatie Eerste Bathpolder ter inzage op de afdeling Bouwen en Wonen van de gemeentesecretarie (kamer 3.10), Oude Plein 1 te Kruiningen.

De startnotitie is de eerste stap in de procedure van een milieu-effectrapportage (MER) voor deze glastuinbouwlocatie. Doel van de m.e.r. is het milieubelang, naast andere belangen, een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over de glastuinbouwlocatie, welke zal plaatsvinden in het kader van een nieuw bestemmingsplan voor dit gebied.

In de startnotitie wordt aandacht besteed aan:

- het voornemen en het plangebied en studiegebied;
- het geldende beleid dat van invloed kan zijn op het plan;
- de doelstelling van het project;
- mogelijke alternatieven en varianten en mogelijke milieugevolgen die in het MER zullen worden onderzocht.

Een ieder kan gedurende de termijn van de ter inzagelegging voor de inspraak zijn reacties kenbaar maken bij het college van Burgemeester en Wethouders van Reimerswaal. Het adres luidt: College van Burgemeester en Wethouders van Reimerswaal, Postbus 70, 4416 ZH Kruiningen.

Kruiningen, 27 mei 1998
namens burgemeester en wethouders van Reimerswaal
ir. J. Gideonse
hoofd afdeling Bouwen en Wonen

1. Commissie voor de milieueffectrapportage (advies van 28 juli 1998)

Advies

De Commissie heeft in haar advies een volledig voorstel voor richtlijnen uitgewerkt en daarbij ook de op dat moment beschikbare andere adviezen en inspraakreacties betrokken.

Beantwoording

Dit advies is vrijwel integraal overgenomen. In vergelijking met dit advies zijn in de definitieve tekst enkele aandachtspunten toegevoegd en is op kleinere onderdelen het te verrichten onderzoek minder gedetailleerd beschreven of zijn anderszins wijzigingen aangebracht.

Toegevoegd zijn:

- *een duidelijkere beschrijving van de gevolgen voor de bodem en water met als specifiek aandachtspunt de consequenties van het zoutgehalte in het grondwater voor bepaalde grondgebonden teelten;*
- *naast duurzame energiebronnen wordt expliciet aandacht gevraagd voor collectieve energievoorzieningen.*

Het gebruik van duurzame energie is als te onderzoeken aandachtspunt opgenomen en niet als bij voorbaat vaststaand onderdeel van het meest milieuvriendelijke alternatief omdat volgens reeds beschikbaar onderzoek de toepasbaarheid onzeker is. Aan de twee gevraagde referentiesituaties is een andere benaming gegeven ("uitgangssituatie" en "nulsituatie").

Voorts zijn op diverse plaatsen vooral kleinere redactionele wijzigingen aangebracht.

2. M.L.J. v.d. Velden, Middenhof 3d, Rilland (reactie van 22 juni 1998)

Reactie

Bezwaar wordt gemaakt tegen de milieueffectrapportage glastuinbouw Eerste Bathpolder, omdat de effecten van de glastuinbouw hierin niet of in onvoldoende mate beschreven staan.

Beantwoording

Bedoeld wordt waarschijnlijk de milieu-informatie die in de startnotitie wordt gegeven. In de startnotitie wordt inderdaad slechts globaal ingegaan op de te verwachten effecten van de glastuinbouwlocatie op landschap, ecologie, woon- en leefmilieu etc. In het milieueffectrapport, dat op basis van de richtlijnen wordt opgesteld, zullen de effecten van de glastuinbouwlocatie uitgebreid worden behandeld.

3. Eurowind, Krimpen aan den IJssel (reactie van 11 juli 1998)

Reactie

Verzocht wordt in het MER de plaatsing van windturbines mee te nemen. Daarbij worden enkele concrete opstellingsmogelijkheden voor windturbines genoemd.

Beantwoording

Conform het advies van de commissie wordt in het MER aandacht besteed aan de inzet van duurzame energie, waaronder windenergie. Daarbij wordt bezien of windenergie direct inpasbaar is in de glastuinbouwlocatie. Tevens wordt aangegeven welke besparing van primaire energiebronnen en welke vermindering van uitstoot van CO₂ en NO_x kan worden bereikt door gebruik te maken van duurzame bronnen zoals windenergie. Voor de glastuinbouwlocatie maakt het echter niet uit of de windturbines in hetzelfde plangebied staan of elders. Omdat de beoogde windturbines zelf niet m.e.r.-plichtig zijn, wordt daarom in het MER slechts summier aandacht besteed aan de opstellingsmogelijkheden voor windturbines.

4. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (advies van 5 augustus 1998)¹⁾

Advies

Er worden diverse opmerkingen over het beleidskader in de startnotitie gemaakt.

Beantwoording

In het MER zal een uitgebreide beschrijving van het relevante beleidskader worden opgenomen.

Advies

Opgemerkt wordt dat als gevolg van de aanwijzing van de Oosterschelde in het kader van de Natuurbeschermingswet de aanleg van het glastuinbouwcomplex mogelijk vergunningplichtig is ingevolge de externe werking van deze wet.

Beantwoording

Hiervan is kennisgenomen.

Advies

Gevraagd wordt om in het MER nadrukkelijk aandacht te besteden aan duurzame energievoorzieningen, de mogelijkheid voor het benutten van restwarmte en CO₂ en landschappelijke inpassing.

Beantwoording

Conform de richtlijnen op dit punt zal aan de genoemde onderwerpen aandacht worden besteed.

Advies

In het MER dient onderzocht te worden wat de consequenties zijn van het hoge zoutgehalte van grond- en oppervlaktewater voor bepaalde grondgebonden teelten, omdat recirculatie van drainagewater uitgesloten is.

Beantwoording

In de richtlijnen is hiermee rekening gehouden.

Advies

Gezien het Convenant glastuinbouw wordt het niet realistisch geacht de waterbesparing te bepalen ten opzichte van een situatie zonder recirculatie. Het MER dient de effecten te beschrijven van een adequate gietwatervoorziening in combinatie met riolering en van voorzieningen die bedrijven kunnen treffen (buffers) voor lozing op het riool.

Beantwoording

In de richtlijnen is hiermee rekening gehouden.

5. Zeeuwse Milieufederatie (reactie van 28 juli 1998)²⁾

Reactie

In het MER zouden meer milieuvriendelijke vormen van transport aan de orde moeten komen.

- 1) Dit advies is eerst ruim na de sluitingstermijn ingediend; hiermee is in het advies van de commissie daarom geen rekening gehouden.
- 2) Deze inspraakreactie is eerst ruim na de sluitingstermijn ingediend; hiermee is in het advies van de commissie daarom geen rekening gehouden.

Beantwoording

Milieuvriendelijke vervoerswijzen (per spoor of via het water) kunnen bij glastuinbouwgebieden geen relevante betekenis hebben. Conform het advies van de commissie is hieraan in de richtlijnen geen aandacht besteed.

Reactie

Het MER dient een beschrijving te bevatten van de technieken die de meeste emissiebeperkingen opleveren, de maatregelen en middelen om dit te bereiken, en tevens een beschrijving van de totale inschatting van emissies.

Beantwoording

Conform de richtlijnen zal hier in het MER aandacht aan worden besteed.

Reactie

Het MER dient een beschrijving te bevatten van teelten waarvoor de kassen technisch geschikt zijn.

Beantwoording

Het MER zal inzicht geven in volgens huidige inzichten te verwachten teeltvormen.

Advies

Gevraagd wordt de Wet milieubeheer in het beleidskader op te nemen

Beantwoording

In het MER zal een uitgebreide beschrijving van het relevante beleidskader worden opgenomen.